

Oslo. 31.oktober 2022

Innspill til regional plan for kultur, idrett og frivillighet i Vestland fylkeskommune

Norges kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for de frivillige kulturvernorganisasjonene. Vi har 31 landsdekkende medlemsorganisasjoner, som på hvert sitt vis bidrar til å ta vare på, formidle og videreføre kulturarven. Organisasjonene har til sammen rundt 2000 lokallag og 260 000 medlemmer. På vegne av de frivillige organisasjonene ønsker vi å komme med innspill til regional plan for kultur, idrett og frivillighet i Vestland fylkeskommune.

Vi er veldig glade for at kulturarven blir vektlagt og gitt en stor plass i denne regionale planen, og at den defineres som en identitets- og verdiskapingsressurs. Det er spesielt gledelig å se at fylkeskommunen ønsker å jobbe aktivt for et større samarbeid mellom aktører fra forskjellige sektorer, fag og næringer, og at frivilligheten spiller en sentral rolle i slike samarbeid.

Kulturarven tilhører Vestlands befolkning, og alle må ha mulighet til å bli bedre kjent med sin egen kulturarv og historie. Dette vil bidra til styrkede lokalmiljøer med tanke på inkludering, forståelse og respekt. Denne forståelsen og kunnskapsbyggingen må komme nedenfra og vi mener at sivilsamfunnet, de lokale lagene og de frivillige må tillegges en spesiell rolle i en regional plan som strekker seg helt frem mot 2035. Vi ser at utviklingen de siste 20 år har gått i en mer inkluderende og demokratiserende retning innenfor kulturmiljøfeltet, både i praksis men også som en del av en ønsket politikk (ref. Kulturmiljømeldingen, Frivillighetsmeldingen, Museumsmeldingen, Riksantikvarens frivillighetsstrategi m.fl). Vi tror at denne utviklingen vil forsterkes enda mer i årene som kommer med større engasjement og kunnskap, og mer frivillig deltagelse frem mot 2035.

Vi synes denne regionale planen viser at Vestland fylkeskommune har ambisjoner om å implementere de viktigste prinsippene fra de nevnte stortingsmeldinger i den regionale planen, og vi er svært fornøyde med at planen kommer med et omfattende handlingsprogram. Kulturvernforbundet har tidligere påpekt at de nevnte stortingsmeldinger har vært preget for mye av flotte ord, og at de har hatt et fravær av konkrete tiltak og måloppnåelse. Vi ser dessverre noe av den samme tendensen i det foreslåtte handlingsprogrammet. Det er veldig bra at man har et ønske om å styrke og utvikle alle deler av kultur, idretts- og frivillighetsfeltet, men handlingsprogrammet sier veldig lite om hva konkret fylkeskommunen skal gjøre, og den er for lite konkret på måloppnåelse.

Når vi ser litt nærmere på Aktør- og fagplanen så er vi glade for at planen trekker frem blant annet Bergens nasjonale Veteranskipshavn og Gamle Vossebanen, og at målet er at førstnevnte skal bli et samlende kraftsenter både regionalt med også nasjonalt. Det er meget positivt at de bevegelige kulturminnene blir trukket frem i planen, og ikke minst at vi her finner noen helt tydelige og konkrete

tiltak. Vi støtter forslaget om at det må etableres et tilbud om høyere utdanning på universitets- og høyskolenivå innenfor fartøyvern.

Vi er også veldig positive til forslaget om å få til et styrket samarbeid mellom alle de frivillige miljøene som jobber med bevegelige kulturminner ved å opprette et «kollektivtransporthistorisk råd». Dette vil uten tvil styrke både kompetansen og engasjementet, men vil også bidra til verdiskaping i reiselivsnæringen. Det er også viktig å understreke folkehelseperspektivet her. Mange som er involvert i fartøyvernmiljøer og foreninger som jobber med bevegelige kulturminner understreker hvilken god effekt dette frivillige arbeidet har på egen helse – både mentalt og fysisk. Det er en stor andel pensjonister som tilhører denne frivillige gruppen, og det å ha slike miljøer om samlingssteder betyr enormt mye for veldig mange mennesker.

Vi mener likevel at fylkeskommunen bør tenke enda litt større når det gjelder å skape samarbeidsplattformer mellom de frivillige miljøene og lagene. Det er veldig bra med et samarbeidsråd for de bevegelige kulturminnene, men det er også et behov for et kulturminneråd for hele det frivillige kulturarvfeltet.

Kulturvernforbundet jobber aktivt med å tilrettelegge for møteplasser, aktiviteter og arrangementer for de frivillige miljøene, lagene og organisasjonene. Vi har i en årrekke jobbet med konferanser, regionmøter og kulturminnedager hvor lokale lag, frivillige, museer og kommuner har funnet nye samarbeidsplattformer, prosjekter og felles arrangementer. Disse møteplassene har ført til svært gode synergieffekter for lokalsamfunnet og bidratt til gode, varige samarbeidsprosjekter mellom aktørene, samt en større bevissthet på betydningen av den lokale historien og kulturarven. Vi ønsker å kunne jobbe enda mer med å være en tilrettelegger for disse møteplassene i samarbeid med lokale lag, organisasjoner, kommuner, museum og fylkeskommunen. Regionplanen understreker nettopp hvordan de frivillige og museumssektoren kan bidra til å styrke hverandre, og at «potensialet for samskaping med frivillig sektor er stort».

I Vestland finnes det mange lokale historielag, kystlag, husflidslag, veterankjøretøyklubber, lokale lag i Fortidsminneforeningen, metalløkere, fartøyvernere osv. I disse miljøene finner man ildsjeler med spisskompetanse på lokal historie og håndverkstradisjoner, og med et glødende engasjement og formidlingsevne. Samarbeidet mellom det offentlige og disse miljøene må styrkes gjennom tettere formelt samarbeid og prosjekter. Kulturarvfeltet er et bredt kunnskapsfelt, og kunnskapsutveksling mellom miljøene og aktørene vil bidra til en større interesse og engasjement for Vestlands kulturarv. Vi foreslår derfor at det opprettes et «kulturmiljøråd» for hele det frivillige kulturvernet i Vestland. Dette er spesielt viktig nå som flere av de offentlige oppgavene på feltet har blitt flyttet ned på fylkeskommune-nivå, men også fordi den sittende regjeringen er i ferd med å opprette regionale kulturfond. Det finnes en rekke musikkråd, idrettsråd og friluftslivråd som ivaretar interessene for det lokale og regionale kultur- og frivillighetsfeltet, men det finnes ikke noe slikt råd for alle de lagene og frivillige som engasjerer seg på kulturmiljøfeltet. Kulturvernforbundet vil derfor utfordre fylkeskommunen til et felles initiativ for å få på plass et slikt råd i Vestland, og vi viser til meget gode erfaringer med Oslo kulturarvnettverk som ble opprettet tidligere i år. Vi i Kulturvernforbundet bidrar gjerne med å få på plass lignende strukturer for det frivillige kulturvernfeltet i Vestland. Det er prosesser på gang for lignende råd i Trøndelag fylkeskommune, samt i de tre Viken-fylkene.

Vi synes det er bra at den regionale planen har lagt FNs bærekraftsmål som et prinsipp for en bærekraftig utvikling av kulturarvfeltet. Det er stort fokus på klima- og miljøutfordringene innenfor kulturmiljøfeltet, noe som understrekes i kulturmiljømeldingen. I meldingen er det trukket opp nye overordnede mål hvor «kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging» - i tråd med FNs bærekraftsmål. Frivilligheten og de frivillige

kulturvernorganisasjonene blir trukket frem som en av de viktigste aktørene for å kunne nå målene i meldingen. Den regionale planen bør adressere både kulturmiljømålene og bærekraftmålene, og se på samarbeidsformer og tiltak for best mulig effekt. Vi minner om at bærekraftmålene har et eget delmål (11.4) om å “styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv”.

Vi mener at regionplanen i like stor grad må understreke de frivilliges rolle når det kommer til klimaomstilling og for å skape helsefremmende og inkluderende lokalsamfunn. De frivillige kulturvernlagene og miljøene bidrar til en større og bredere forståelse av lokalsamfunnets historie og identitet gjennom vern, bevaring og gjenbruk. Det frivillige kulturvernet er på mange måter en grønn bevegelse.

Mange av de frivillige kulturvernlagene jobber med en klar strategi, plan og bevisstgjøring med tanke på miljø- og klimautfordringene. Generelt kan vi si at det er en stor miljøgevinst i å lære seg å istandsette og gjenbruke bygninger, fartøy, fyrstasjoner og veterankjøretøy istedenfor å rive ned for å bygge eller produsere nytt. Det å lære seg håndverkstradisjoner (alt fra å stoppe sokker til å restaurere verneverdige bygninger) vil bidra til en større grad av gjenvinning og ny bruk. Kulturvern er miljøvern, og kunnskap om gjenbruk og istandsetting er et godt bidrag for at vi sammen skal nå klimamålene. Det er derfor gledelig at regionalplanen har klare bærekraftsmål, men også at kunnskapsbygging og kunnskapsdeling blir vektlagt med klare og tydelige mål.

Toril Skjetne

Generalsekretær

Norges kulturvernforbund

Jørn Holme

Styreleder

Norges kulturvernforbund